

Spis treści

Wstęp	9
1. Podstawy teoretyczne koncepcji klastrów	13
1.1. Klastry a inicjatywy klastrowe i organizacje klastrowe	13
1.2. Źródła koncepcji klastra w naukach ekonomicznych	17
1.3. Klastry jako geograficznie skoncentrowane struktury sieciowe	18
1.4. Klastry jako element regionalnych i branżowych systemów innowacji	19
1.5. Koopetycja, czyli jednoczesna konkurencja i kooperacja w klastrach	22
1.6. Kształtowanie łańcuchów wartości w klastrach	25
1.7. Polityka wspierania klastrów	28
1.8. Znaczenie klastrów dla konkurencyjności firm i gospodarki	30
1.8.1. Wpływ klastrów na konkurencyjność w ujęciu mikroekonomicznym (z perspektywy pojedynczego przedsiębiorstwa)	31
1.8.2. Wpływ klastrów na konkurencyjność w ujęciu mezoekonomicznym (korzyści odnoszone z punktu widzenia rozwoju branży lub gospodarki regionu)	32
1.8.3. Wpływ klastrów na konkurencyjność w ujęciu makroekonomicznym ...	32
1.9. Internacjonalizacja jako nowy etap rozwoju klastrów	34
2. Ewaluacja klastrów – definicja, znaczenie i zakres	37
2.1. Definicja ewaluacji i zakres badań ewaluacyjnych	37
2.2. Wyzwania dla ewaluacji klastrów jako kategorii wpisującej się w nauki regionalne (<i>regional science</i>)	38
2.2.1. Klastry jako narzędzie badania, przedmiot poznania i narzędzie działania	38
2.2.2. Ewaluacja klastrów jako kategorii regionu ekonomicznego	40
2.2.3. Ewaluacja a granice klastrów – ujęcie geograficzne i branżowe	41
2.3. Klasyfikacje klastrów a systemy ewaluacyjne	42
2.3.1. Kryteria klasyfikacji klastrów	42
2.3.2. Klasyfikacja klastrów ze względu na znaczenie innowacji	43
2.3.3. Klasyfikacja klastrów bazująca na ocenie stopnia świadomości podmiotów o przynależności do klastra	45
2.4. Systemy oceny klastrów	46
2.5. Potrzeba ewaluacji klastrów	49

2.6. Różnice w ewaluacji klastrów w zależności od celu i zakresu	51
2.7. Główni aktorzy w procesie ewaluacji klastrów	52
2.8. Metody i mierniki ewaluacji a efektywność działania klastra	54
2.9. Ewaluacja poziomu umiędzynarodowienia klastra	58
2.9.1. Ocena korzyści związanych z internacjonalizacją inicjatyw klastrowych ..	58
2.9.2. Ewaluacja klastrów jako czynnika zwiększającego atrakcyjność inwestycyjną lokalizacji dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ)	61
2.10. Znaczenie ewaluacji inicjatyw klastrowych dla polityki wspierania klastrów ..	63
2.10.1. System ewaluacji jako warunek skuteczności publicznego wsparcia klastrów	63
2.10.2. Ewaluacja klastrów w kontekście inteligentnych specjalizacji regionalnych	64
2.10.3. Koncentracja wsparcia UE na doskonałych klastrach	66
3. Definicja ewaluacji i zakres badań ewaluacyjnych	71
3.1. Ewaluacja dotycząca koncentracji branż, mająca na celu rozróżnienie między klastrami i inicjatywami klastrowymi	71
3.2. Ewaluacja klastrów za pomocą modelu diamentu przewag konkurencyjnych M.E. Portera	73
3.3. Modyfikacje metod ewaluacji klastrów za pomocą modelu diamentu przewag konkurencyjnych M.E. Portera	75
3.3.1. Metodologia GEM (<i>Groundings – Enterprises – Markets</i>)	75
3.3.2. Model KLI (<i>Knowledge – Learning – Intelligence</i>)	76
3.4. Procesy innowacyjne w klastrach i ewaluacja innowacyjności struktur klastrowych	78
3.4.1. Ocena znaczenia klastrów dla innowacyjności gospodarki i przedsiębiorstw	78
3.4.2. Ewaluacja innowacyjności klastrów za pomocą badań ankietowych	80
3.5. Metoda ewaluacji klastrów bazująca na analizie powiązań między branżami (<i>input/output</i>)	90
3.6. Ekspercka metoda ewaluacji klastrów bazująca na analizie studiów przypadku, z wykorzystaniem pogłębionych wywiadów z przedsiębiorcami oraz ekspertami	92
3.7. Metoda ewaluacji klastrów wykorzystująca szacowanie kapitału społecznego i intensywność komunikacji	97
3.8. Wielosektorowa analiza jakościowa (<i>multi-sectoral qualitative analysis, MSQA</i>) ...	100
3.9. Benchmarking klastrów	102

4. Propozycja systemu ewaluacji klastrów – przykłady wskaźników oceny inicjatyw klastrowych	105
4.1. Założenia do systemu ewaluacji klastrów	105
4.2. Koncentracja geograficzna branży	106
4.3. Ewaluacja wielkości i zasobów klastra, z uwzględnieniem poziomu jego dojrzałości	107
4.4. Ewaluacja dynamiki klastra – trendy w zakresie zmiany pozycji konkurencyjnej	109
4.5. Ewaluacja procesów w klastrze – aktywność członków inicjatywy klastrowej	110
4.6. Ewaluacja działalności innowacyjnej klastra	111
4.7. Ewaluacja otoczenia instytucjonalnego klastra	114
4.8. Ewaluacja stopnia internacjonalizacji klastra	116
4.9. Ewaluacja znaczenia klastrów dla konkurencyjności gospodarki regionu	118
4.10. Ocena znaczenia klastrów dla zrównoważonego rozwoju	121
4.11. Ewaluacja skuteczności polityk klastrowych	125
4.11.1. Ocena przydatności polityki klastrowej w zależności od przyjętej doktryny ekonomicznej	125
4.11.2. Metody ewaluacji polityk klastrowych	127
4.11.3. Przykłady badań empirycznych mających na celu ewaluację skuteczności polityki klastrowej	129
4.11.4. Znaczenie trwałości projektów realizowanych w ramach polityki wspierania klastrów	130
5. Prezentacja klastrów lotniczych w Polsce i USA z punktu widzenia informacji potrzebnych do efektywnej ich ewaluacji	133
5.1. Klastr Dolina Lotnicza w Polsce	133
5.1.1. Historyczne uwarunkowania powstania klastra lotniczego w południowo-wschodniej Polsce	133
5.1.2. Prezentacja Stowarzyszenia Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego Dolina Lotnicza	136
5.1.3. Stowarzyszenie Dolina Lotnicza – struktura, wizja i cele działania	138
5.1.4. Współpraca Stowarzyszenia Dolina Lotnicza z sektorem nauki i edukacji oraz instytucjonalne formy wsparcia dla klastra	141
5.1.5. Typ, faza cyklu życia oraz efektywność działania organizacji klastrowej Dolina Lotnicza	144
5.2. Prezentacja klastra lotniczego w stanie Washington, USA	146
5.2.1. Podstawowe dane dotyczące klastra lotniczego w stanie Washington, USA	146
5.2.3. Podstawowe charakterystyki organizacji klastrowej w regionie Spokane	152
5.2.4. Cele działania organizacji klastrowej w regionie Spokane oraz wzrost jego rozpoznawalności	155

5.2.5. Zwiększenie liczby firm lotniczych i kontraktów dla nich w regionie Spokane	156
5.2.6. Tworzenie nowych miejsc pracy w przemyśle lotniczym – pozyskiwanie umów i kontraktów dla firm z regionu Spokane	161
5.2.7. Analiz podstawowych cech organizacji klastrowej w regionie Spokane ..	162
5.3. Specyfika ewaluacji klastrów w obszarze przemysłu lotniczego	166
5.3.1. Metody i mierniki oceny klastrów lotniczych	166
5.3.2. Ewaluacja działania klastrów – ocena skuteczności i efektywności	167
5.3.3. Obszary i wskaźniki ewaluacji efektywności klastrów lotniczych - analiza informacji pozyskanych podczas badań w klastrze Dolina Lotnicza i klastrze lotniczym w stanie Washington	172
5.3.4. Propozycja systemu wskaźników ewaluacji efektywności klastrów w obszarze przemysłu lotniczego – na podstawie badań klastrów lotniczych w Polsce i USA	175
Podsumowanie i wnioski	183
Bibliografia	193